

**ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ PETER LEHMANN ΣΕ
ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**RECOMMENDATORY REPORT FOR THE
PROCLAMATION OF PETER LEHMANN
AS HONORARY PROFESSOR OF THE
SCHOOL OF PSYCHOLOGY, ARISTOTLE
UNIVERSITY OF THESSALONIKI**

Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Α.Π.Θ. (ΦΕΚ 1099/5-9-2000, τεύχος Β, άρθρο 72) και τον Πρότυπο Γενικό Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των ΑΕΙ (ΠΔ160/21-10-2008, ΦΕΚ 220/3-11-2008, τεύχος Α, άρθρο 42), η Γενική Συνέλευση του Τομέα Κοινωνικής και Κλινικής Ψυχολογίας αποφάσισε ομόφωνα να προτείνει στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. την αναγόρευση του κ. Peter Lehmann σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Ψυχολογίας. Η εισήγηση προς το Τμήμα Ψυχολογίας για το επιστημονικό και ανθρωπιστικό έργο του προτεινόμενου ανατέθηκε από τον Τομέα στους κ.κ. Κων/νο Μπαϊρακτάρη, Αναπληρωτή Καθηγητή Κλινικής Ψυχολογίας, Φοίβο Ζαφειρίδη, Ψυχίατρο, Αναπληρωτή Καθηγητή Ψυχολογίας των Εξαρτήσεων και Μαρία Δικαίου, Κοινωνική Ψυχολόγο, Καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Peter Lehmann γεννήθηκε το 1950, στο Calw της Γερμανίας. Σπούδασε στο Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Κοινωνικής Εργασίας και Κοινωνικής Παιδαγωγικής από όπου αποφοίτησε το 1977 ως διπλωματούχος Κοινωνικός Παιδαγωγός. Τον ίδιο χρόνο βιώνει μια σημαντική διακοπή της

According to the Internal Functioning Regulation of A.U.Th. (Greek Government Gazette, 1099/5-9-2000, vol. B, article 72) and the Standard General Internal Regulation for Institutions of Higher Education (PD160/21-10-2008. G.G.G. 220/3-11-2008, vol. A, article 42), the General Assembly of the Department of Social Clinical Psychology has unanimously decided to propose to the General Assembly of the School of Psychology of A.U.Th. the proclamation of Mr. Peter Lehman as Honorary Professor of the School of Psychology. The report for the School of Psychology on the scientific and humanistic work of the candidate was entrusted to Messrs Kostas Bairaktaris, Associate Professor of Clinical Psychology, Phoebus Zaphirides, Psychiatrist, Associate Professor of the Psychology of Addiction and Mrs Maria Dikaïou, Social Psychologist, Professor of Social Psychology in A.U.Th.

RESUME

Peter Lehmann was born in 1950, in Calw, Germany. He studied in the Pedagogical University of Berlin, in the Department of Educational Sciences, Social Work and Social Pedagogy and graduated in 1977 as a Social Pedagogue. During the same

βιογραφικής του πορείας που οδηγεί στην ακούσια, χωρίς δικαστική απόφαση, εισαγωγή του σε δημόσιο Ψυχιατρείο στη Γερμανία. Κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού του βίωσε μια σειρά από παραβιάσεις της σωματικής του ακεραιότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του αλλά και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του. Απαξιωτικές για τα δικαιώματά του εμπειρίες είχε και μετά την έξοδό του από το Ψυχιατρείο όπως υπερβολική χορήγηση ψυχοφαρμάκων, άρνηση πρόσβασης στον ψυχιατρικό του φάκελο κ.λπ.

Οι προσωπικές αυτές εμπειρίες τον οδήγησαν, από το 1979, σε επιστημονικές και ανθρωπιστικές δράσεις κατά της ψυχιατρικής αυθαιρεσίας και στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία τόσο στη Γερμανία όσο και διεθνώς.

Με ιδιαίτερο ζήλο και συνέπεια ασχολήθηκε πρωταγωνιστικά, σε επιστημονικό και πρακτικό επίπεδο με: την ανάπτυξη της αυτοβοήθειας και αυτο-οργάνωσης ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία με έμφαση στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων· με την κριτική του παραδοσιακού ψυχιατρικού μοντέλου· με την αντιπαράθεση με την κατασταλτική ιδρυματική ψυχιατρική ενάντια στις διακρίσεις των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία· με την ενημέρωση για την επίδραση και τις αρνητικές παρενέργειες ψυχοφαρμάκων και ηλεκτροσόκ και για τη μείωση των επιπτώσεων κατά τη διακοπή των ψυχοφαρμάκων· με τη διεκδίκηση για το δικαίωμα της πρόσβασης στον ψυχιατρικό φάκελο και για την παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε περιόδους κρίσης έναντι των βιολογικά κατευθυνόμενων ψυχιατρικών ενεργειών· τέλος, με την ανάπτυξη και υπεράσπιση εναλλακτικών απαντήσεων από αυτές της Ψυχιατρικής.

Ο Peter Lehmann συνεχίζει αδιάλειπτα μέχρι σήμερα τη δράση του για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία τόσο σε θεωρητικό-επιστημονικό όσο και σε ανθρωπιστικό επίπεδο. Επαγγελματικά, ασχολείται με τον τομέα των εκδόσεων σε αντίστοιχα θέματα, με έδρα το Βερολίνο.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ

Το συνολικό του έργο είναι πολύπλευρο, με ποικίλες επιστημονικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις, καθώς εκτείνεται από τη συγγραφή βιβλίων και άρθρων έως τη δημιουργία δομών και φορέων διεκδίκησης για τα δικαιώματα των ψυχικά πασχόντων, καλύπτοντας όλα τα παραπάνω θέ-

year, he experienced a major interruption of his life course which led to his involuntary and unwarranted introduction in a public psychiatric hospital in Germany.

During his confinement, he lived to see a series of violations of his physical integrity, his human dignity and his human rights, as well.

After he left the hospital, his rights were also devalued by excessive medication administration, denial of access to his personal file etc.

These personal experiences led him, in 1979, to take scientific and humanistic action against psychiatric arbitrariness and for the defense of human rights of people with psychiatric experience; both in Germany and internationally.

With great zeal and consistency he played a leading part, scientifically and practically, in: the development of self-help and self-organization of people with psychiatric experience, emphasizing the defense of their rights; the critique of the traditional psychiatric model; the confrontation with the oppressive institutional psychiatry and the action against discrimination against people with psychiatric experience; raising awareness about the consequences and the negative side-effects of psychiatric drugs and ECT and on the reduction of the withdrawal effects; the claim of the right to access to psychiatric files and to provision of psychosocial support during periods of crisis in contrast with the biologically oriented psychiatric actions; finally, the development and defense of alternative to Psychiatry solutions.

Peter Lehmann continues incessantly, up until now, his action for the defense of human rights of people with psychiatric experience both in a theoretical - scientific level and in a humanistic one. Professionally, he is a publisher in the area of relevant issues with Berlin as his basis.

SCIENTIFIC, HUMANISTIC AND AUCTORIAL WORK

His total work is multilayered, with various scientific, political and social dimensions, as it extends from the writing of books and articles to the creation of organizations and agents committed to the claim of the rights of people with psychiatric experience.

The list of his writings and activities, consistent

ματα. Ο κατάλογος του συγγραφικού έργου και των δραστηριοτήτων που συνάδουν με τις απόψεις, τη δράση και τη φιλοσοφία του Peter Lehmann, είναι ιδιαίτερα εκτενής, περιλαμβάνοντας πλήθος βιβλίων, άρθρων και δημοσιεύσεων.¹

Συμμετοχή με εισήγηση σε Συνέδρια, Σεμινάρια, Ημερίδες και συμμετοχή στην Οργάνωση Συνεδρίων και Σεμιναρίων

Ο Peter Lehmann συμμετείχε από το 1980 μέχρι σήμερα ως εισηγητής σε πολυάριθμα εθνικά (γερμανικά) και διεθνή συνέδρια, σεμινάρια και ημερίδες οργανωμένα από ομάδες και κινήματα αυτοβοήθειας, οργανώσεις επαγγελματιών ψυχικής υγείας και κοινωνικές οργανώσεις.

Συμμετείχε επίσης ως οργανωτής, μέλος οργανωτικών επιτροπών και εκπαιδευτής σε δεκάδες συνέδρια, σεμινάρια και ημερίδες σχετικών με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, την αυτοβοήθεια, την αυτό-οργάνωση, την κατάχρηση των ψυχοφαρμάκων και τις εναλλακτικές προς την Ψυχιατρική θεωρίες και πρακτικές.

Οργανώσεις, Φορείς, Διδασκαλία, Επιτροπές

Η εμπλοκή του Peter Lehmann σε οργανώσεις και φορείς θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι είναι πρωταγωνιστική. Η διαδρομή του ως υπερασπιστή των δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία περιλαμβάνει πρωτοβουλίες —σε εθνικό (γερμανικό) και διεθνές επίπεδο— άμεσα ενδιαφερομένων με βασικό στόχο την ισχυροποίηση της κοινωνικής τους θέσης, την ενίσχυση της διαπραγματευτικής τους δύναμης και την επίτευξη της εκπροσώπησής τους σε αρμόδιους εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς σε μια μακρόχρονη διαδικασία συνεργασίας, αλλά και δημιουργικής και αντιπαραθετικής προσπάθειας στο εσωτερικό αυτών των νέων συλλογικοτήτων:

1980: Ιδρυτικό μέλος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου (1984-1990) της Irren-Offensive, πρώτης αμιγούς οργάνωσης αυτοβοήθειας ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία στο Βερολίνο. Παραίτηση το 1990.

1981-1987: Μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Die Irren-Offensive*.

with the views, the action and the philosophy of Peter Lehmann is one of great extent, including a multitude of books, articles and publications.

Participation in conferences and seminars with a presentation and participation in the organization of conferences and seminars

From 1980 until today, Peter Lehmann has participated as a speaker in many national (German) and international conferences and seminars organized by self-help movements and groups, organizations of mental health professionals and social organizations. He has also participated as an organizer, member of organizational committees and educator in tens of conferences and seminars concerning the rights of people with psychiatric experience, self-help, self-organization, psychiatric drug abuse and alternative to Psychiatry theories and practices.

Organizations, Agents, Tutoring, Committees

It should be pointed out that the involvement of Peter Lehmann in organizations and agents is a major one. His course, as a defendant of the rights of people with psychiatric experience, comprises initiatives—in a national (German) and international level—of the directly involved, aiming mainly to enhance their social status; to reinforce their bargaining power and to achieve their representation in relevant national and international organizations in a long-term process of cooperation, but also through a creative and confrontational effort within these new collectivities.

1980: Founding member and Board Member (1984-1990) of the Irren-Offensive (“Madmen Attacks”), the first self-help organization comprised exclusively of people with psychiatric experience in Berlin. Resigned in 1990.

1981-1987: Member of the editing team of the Die Irren-Offensive journal.

¹ Ο αναλυτικός κατάλογος των δημοσιεύσεων παραλείπεται λόγω οικονομίας χώρου. Το κείμενο της εισηγητικής έκθεσης με τον πλήρη κατάλογο μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να αναζητήσουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση του έργου: www.socialexclusion.gr

The detailed catalogue of his works is omitted here due to lack of space. The original Recommendatory Report including the full catalogue can be looked at in the website of the project: www.socialexclusion.gr

1980-82: Επιστημονικός συνεργάτης στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Βερολίνου με αντικείμενο: Ψυχιατρική, Κοινωνική Παιδαγωγική και μη-ψυχιατρική Βοήθεια.

1987: Ιδρυτικό μέλος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της PSYCHEX (Ελβετία).

(Από το) **1988:** Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής του The International Center for the Study of Psychiatry and Psychology, ICSPP.

1989: Ίδρυση του φόρουμ Antipsychiatrischer Initiativen, e.V. (FARI), Μέλος μέχρι το 2002 και μετεξέλιξή του FARI σε Internet-Magazin του Peter Lehmann *Antipsychiatrieverlag*.

1989: Ιδρυτικό μέλος του Verein zum Schutz vor psychaitrischen Gewalt, mbH, Βερολίνο, 1995-99. Μέλος του Δ.Σ. και υπεύθυνος της ιστοσελίδας μέχρι το 2001, όταν και παραιτείται από τον φορέα.

1990: Ιδρυτικό μέλος του Weglaufhaus Investitionsgesellschaft zum Schutz vor psychiatrischen Gewalt.

1990: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου "Alternativen zur Psychiatrie".

1990: Συν-Εκδότης του Journal of Critical Psychology, Counseling and Psychotherapy (Αγγλία).

1991: Ιδρυτικό μέλος του δικτύου European Network of (ex-)Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP), 1997-99: Πρόεδρος της ENUSP, από το 2000: διαχειριστής της ιστοσελίδας, από το 2004: μέλος του Δ.Σ. ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Βόρειας Ευρώπης (Γερμανία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία Αυστρία, Πολωνία, Ρωσία).

1994: Μέλος του συμβουλίου Ψυχιατρικής του Τομέα Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Γερουσίας του Βερολίνου.

1994: Μέλος της Ομοσπονδίας Ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία της Γερμανίας, 1994-2000 μέλος του Δ.Σ.

1995-96: Επιστημονικός συνεργάτης του Psychologisches Institut του Πανεπιστημίου της Βιέννης, Αντικείμενο: «Έναλλακτικές στην παραδοσιακή Ψυχιατρική».

1980-82: Research partner in Technical University of Berlin under the subject: Psychiatry, Social Pedagogy and non-psychiatric help.

1987: Founding member and Board member of PSYCHEX (Switzerland).

(since) 1988: Member of the Counseling Committee of International Center for the Study of Psychiatry and Psychology, ICSPP.

1989: Founding member of the Verein zum Schutz vor psychaitrischen Gewalt, mbH, Berlin, 1995-99. Board member and website administrator until his resignation in 2001.

1990: Member of the organizational committee of the conference "Alternativen zur Psychiatrie".

1990: Co-publisher of the Journal of Critical Psychology, Counseling and Psychotherapy (England).

1991: Founding member of the European Network of (ex-) Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP), 1997-99: ENUSP Chair, since 2000: Website administrator, since 2004: Board member as a representative of the Northern Europe Region (Germany, Estonia, Latvia, Lithuania, Austria, Poland, Russia).

1994: Member of the German Association of People with psychiatric experience, Board member from 1994 to 2000.

1995-96: Research partner of the Psychologisches Institut of the University of Vienna, Object: "Alternatives to traditional Psychiatry".

1997: Founding member of the World Network of (ex-)Users and Survivors of Psychiatry (WNUSP)

1997-99: Representative of the Dachverband Psychosozaler Hilfsvereinigungen, e.V.(Dachverband Gemeindepsychiatrie, e.V), Member of the Executive Committee of Mental Health Europe, european outlier of the World Federation of Mental Health.

2000: Member of the representation committee, together with Kerstin Kemker and Iris Hoelling, in the conference "Alternatives 2000 - A new vision of recovery", National Empowerment Center/Ten-

1997: Ιδρυτικό μέλος του World Network of (ex-)Users and Survivors Psychiatry (WNUSP).

1997-99: Εκπροσώπηση του Dachverband Psychozoaler Hilfsvereinigungen, e.V. (Dachverband Gemeindepshiatrie, e.V.), Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Mental Health Europe, ευρωπαϊκό παράρτημα της World Federation for Mental Health.

2000: Μέλος της επιτροπής εκπροσώπησης, από κοινού με τις Kerstin Kemker και Iris Hoelling, στο συνέδριο “Alternatives 2000-A new vision of recovery”, National Empowerment Center/Tennessee Mental Health Consumers Association.

2002: Ιδρυτικό μέλος και μέλος του Δ.Σ. της οργάνωσης “Fuer alle Faelle”, e.V.

2002: Μέλος της MindFreedom International (MFI) και ορισμένος εκπρόσωπός της στον ΟΗΕ.

2003: Ιδρυτικό μέλος της οργάνωσης “Berliner Organization Psychiatrie-Erfahrener und Psychiatrie-Betroffene.V.”. Το ίδιο έτος ως εκπρόσωπος της ENUSP ιδρυτικό μέλος της European Patients Forum (EPF).

2004: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου “Networking for our human rights and dignity”-WNUSP, Vejle, Δανία.

2004: Μέλος του “International Network Toward Alternatives and Recovery (INTAR).

2005: Μέλος του “Patients Rigts Advocasy Waikato Inc(Νέα Ζηλανδία) και μέλος του “National Association for Rights Protection and Advocasy (ΗΠΑ).

2007: Εκπρόσωπος των MFI, ENUSP και BPE μέλος της οργανωτικής επιτροπής του διεθνούς συνεδρίου «Zwangsbehandlung in der Psychiatrie» της World Psychiatric Association στη Δρέσδη.

2008: Εκπρόσωπος της ENUSP ιδρυτικό μέλος της “Europaeschen Demokratischen Bewegung fuer Seelische Gesundheit“.

2010: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου “Joined congress against discrimination and stigma, for user-orientated reforms in psych-

nessee Mental Health Consumers Association.

2002: Founding member and board member of the “Fuer alla Faelle”, e.V. organization

2002: Member of the MindFreedom International (MFI) and its appointed representative in the UN.

2003: Founding member of the committee “Berliner Organization Psychiatrie-Erfahrener und Psychiatrie-Betroffene.V.” and, during the same year, as an ENUSP representative, founding member of the European Patients Forum (EPF).

2004: Member of the organizational committee for the conference “Networking for our human rights and dignity” - WNUSP, Vejle, Denmark.

2004: Member of the “International Network Toward Alternatives and Recovery” (INTAR).

2005: Member of the “Patients Rights Advocacy Waikato Inc” (New Zealand) and member of the “National Association for Rights Protection and Advocacy (ΗΠΑ).

2007: Representative of MFI, ENUSP and BPE, member of the organizational committee for the international conference «Zwangsbehandlung in der Psychiatrie» of the World Psychiatric Association in Dresden.

2008: ENUSP representative, founding member of “Europaeschen Demokratischen Bewegung fuer Seelische Gesundheit“.

2010: Member of the organizational committee for the conference “Joined congress against discrimination and stigma, for user-oriented reforms in psychiatry and the right to alternatives”, in Thessaloniki, in collaboration with the School of Psychology of A.U.Th., the Self-Help Promotion Program and the Panhellenic committee of (ex-) Users and Survivors of Psychiatry, September 2010.

2010: Member of the organizational committee for the international conference “PsychOUT: A Conference for Organizing Resistance Against Psychiatry“, May, 2010, Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto, Canada.

iatry and the right to alternatives”, στη Θεσσαλονίκη σε συνεργασία με το Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ., το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας και την Πανελλήνια Επιτροπή πρώην(χρηστών) και Επιζώντων της Ψυχιατρικής, Σεπτέμβριος, 2010.

2010: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του διεθνούς συνεδρίου “PsychOUT: A Conference for Organizing Resistance Against Psychiatry”, Μαΐος 2010, Ontario Institute for Studies in Education, Πανεπιστήμιο του Τορόντο, Καναδάς.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η ανάλυση και αξιολόγηση του παραπάνω έργου υπόκειται σε ορισμένες ιδιαιτερότητες, τις οποίες θα πρέπει κανείς να λάβει υπόψη του για να μπορέσει τόσο να διαβάσει όσο και να αξιολογήσει το επιστημονικό και ανθρωπιστικό έργο του Peter Lehmann. Ο Peter Lehmann παντρεύει με αξιοθαύμαστο και ιδιαίτερα δημιουργικό τρόπο την εμπειρία-βίωμα με τον επιστημονικό λόγο και πράξη, προωθώντας εναλλακτικές θεωρήσεις και πρακτικές.

Για να αξιολογήσει κανείς το έργο του θα πρέπει να κατανοήσει και να σεβαστεί τα βιώματα και τις εμπειρίες, αλλά και αυτό που προκύπτει ως διαφορετικός λόγος και εναλλακτική πρακτική, δηλαδή τις επιπτώσεις τους τόσο ως προς την κριτική της κυρίαρχης και παραδοσιακής ψυχιατρικής προσέγγισης και πρακτικής όσο και ως προς την αναζήτηση του κοινού τόπου των υποκειμένων, των σχέσεων και της συνάντησής τους: Αυτόν της υπαρξιακής τους υπόστασης ως ανθρώπινα όντα και ιστορικά υποκείμενα με ισονομία και ισοτιμία ως προς το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, εκ των πραγμάτων, ο ειδικός θα πρέπει να ακυρώσει τον άλλον σαν μονοδιάστατο αντικείμενο της επιστημονικής του ενασχόλησης και να προσπαθήσει να εντυφλήσει σε έναν διάλογο, όπου η αναζήτηση μιας νέας επιστημονικής προσέγγισης και μιας ανθρώπινης σχέσης είναι το από κοινού ζητούμενο, παραιτούμενος βέβαια από τον κυρίαρχο μονόλογο άρα και από την καταχρηστική διαχείριση της εξουσίας που πλουσιοπάροχα του παρέχεται ως ειδικού.

Παρακάτω αποτυπώνουμε συνθετικά, ίσως αυθαίρετα, το σύνολο του έργου που έχουμε στη διάθεσή μας διαχωρίζοντάς το σε ενότητες περιεχομένων.

Επεξεργαζόμενοι το συνολικό έργο, επιστημονικό και ανθρωπιστικό, του Peter Lehmann, διακρίνουμε τα παρακάτω βασικά πεδία:

ANALYSIS-EVALUATION OF HIS WORK

The analysis and the evaluation of the above work is subjected to certain particularities, which should be taken into account by anyone who wishes to study as well as evaluate Peter Lehmann's scientific and humanistic work. Peter Lehmann blends admirably and very creatively felt experience with scientific discourse and action, thus promoting alternative perspectives and practices.

Anyone who aims to evaluate his work should understand and respect his experiences, but also what arises as a different discourse and practice; that is, their consequences on the critique to mainstream and traditional psychiatric approach and practice as well as on the quest for a common place for the individuals, their relationships and their meeting: the place where they can exist as human beings and historical subjects with equity and equality in their dignity and human rights. Thus, the expert should de facto quit the approach that puts the Other as a one-dimensional object of his scientific interests and try and delve into a dialogue where the desired outcome is the quest for a new scientific approach and a humane relationship, resigning himself, of course, from the scientific monologue and, consequently, from the abusive use of power which is so generously granted to him, as an expert.

Below we try to compile an imprint, maybe arbitrarily, of his total work available to us, dividing it into units.

Having studied the total work of Peter Lehmann, scientific and humanitarian, we distinguish these three main fields:

Rights of people with psychiatric experience

Judging by the type of approach and analysis that the candidate uses in his texts, it is quite obvious that he characterizes people with psychiatric experience as the population group subjected most of all to discriminations. He acknowledges the fact that during the psychiatric treatment, the right to protection of social dignity is constantly violated; and so is the right to protection of physical integrity, since, according to International Law, any action against physical integrity constitutes corporal violence punishable by law. Usually the affected one is not informed on possible side-effects

Τα Δικαιώματα των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία

Από το είδος της προσέγγισης αλλά και από την ανάλυση που κάνει ο προτεινόμενος στα κείμενά του, γίνεται εμφανές ότι τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία χαρακτηρίζονται ως η πληθυσμιακή ομάδα που υφίσταται τις μεγαλύτερες διακρίσεις. Διαπιστώνει ότι κατά τη διάρκεια της ψυχιατρικής μεταχείρισης παραβιάζεται συστηματικά το δικαίωμα της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, όπως και αυτό της προστασίας της σωματικής ακεραιότητας, γιατί κάθε ενέργεια εις βάρος της σωματικής ακεραιότητας αποτελεί σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο ποινικά κολάσιμη σωματική βία. Συνθήως ο ενδιαφερόμενος δεν πληροφορείται για πιθανές παρενέργειες της μεταχείρισής του, τόσο κατά την ακούσια όσο και κατά την εκούσια μεταχείριση. Συχνά εκβιάζεται η συναίνεσή του, ιδιαίτερα σε ιδρυματικούς χώρους ή είναι αποτέλεσμα άσκησης ωμής βίας. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι τεκμηριωμένες επιστημονικά απόψεις στα κείμενά του αναφορικά με τις επιπτώσεις της χρήσης μεθόδων, όπως ηλεκτροσόκ και ψυχοφάρμακα.

Ως βασική μορφή καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων χαρακτηρίζεται η παραβίαση άρθρων της Ευρωπαϊκής Συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως: η υποχρέωση για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (άρθρο 1), η απαγόρευση των βασανιστηρίων και της προσβλητικής μεταχείρισης (άρθρο 3), το δικαίωμα στη ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 5), το δικαίωμα για αξιοπρεπή μεταχείριση (άρθρο 6), το δικαίωμα για προσφυγή κατά της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λπ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα παραβίασης δικαιωμάτων είναι αυτό που απαγορεύεται στα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία, ενώ επιτρέπεται σε σωματικά ασθενείς —το δικαίωμα της πρόσβασης στον ιατρικό φάκελο. Ιδιαίτερα αρνητικές κρίνονται οι αυθαιρεσίες σε περιπτώσεις αναγκαστικής νοσηλείας και η χρησιμοποίηση μηχανικών και χημικών μεθόδων παρά τη θέληση των ατόμων που βρίσκονται σε μια κρίσιμη καμπή της ζωής τους.

Δράσεις κατά της ψυχιατρικής βίας

Παρατηρούμε ότι ο Peter Lehmann πρωταγωνιστεί στον αγώνα κατά τις ψυχιατρικής βίας σε πολλαπλά επίπεδα: πολιτικά, νομικά και στον τομέα της ενημέρωσης της κοινής γνώμης και μάλιστα, όπως ο ίδιος αναφέρει χαρακτηριστικά, στο πνεύμα μιας «ανθρωπιστικής αντιψυχιατρικής» ερμηνεύοντας το «αντί» σαν κάτι περισσότερο από «ενάντια», δηλαδή ως κάτι «εναλλακτικό».

of his willing or unwilling treatment. Often his condescendence is blackmailed out of him, especially in institutional milieus or it is the outcome of sheer violence. Of particular importance are the scientifically verified views in his texts, concerning the consequences of use of methods like ECT and psychiatric drugs.

The breaching of articles of the European Convention for human rights is treated as the main form of human rights violation; articles such as: the obligation to respect human rights (article 1), the ban of torture and insulting treatment (article 3), the right to freedom and security (article 5), the right to dignified treatment (article 6), the right to appeal (have recourse to law) against the violation of human rights etc. A typical example of violation of rights is what is allowed to the physically ill but is not allowed to the mentally ill: The right to access their medical file. An object of especially negative criticism is the arbitrariness in case of forced hospitalization and the use of mechanical and chemical methods against the will of people who are in a critical crossroad in their lives.

Actions against psychiatric violence

We notice that Peter Lehmann plays a leading part in the fight against psychiatric violence in multiple levels: politically, legally and in the field of informing public opinion, always, as he mentions himself, in the spirit of a “humanistic anti-psychiatry”, interpreting “anti-” as something more than just “against”; rather as something “alternative”. Psychiatry as a positive science, as it claims to be, cannot respond to the request of solving problems of basically social nature, like mental problems. The renounce and fight of violence against the mentally ill are considered within the texts and the actions as questioning the main psychiatric paradigm, its abusive use of power and the violence that arises as an outcome. A focal point is the questioning of the psychiatric-medical monopoly that results from a one-dimensional scientific approach that has often consequences not only in the treatment of the sufferer and his/her social control but also in the exercise of violence in order for this control to be achieved.

His political action includes not only the confrontation with the representatives of psychiatric

Η Ψυχιατρική ως θετική επιστήμη, όπως αυτοπροσδιορίζεται, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο αίτημα να επιλύσει προβλήματα κοινωνικής βασικά φύσης, όπως είναι τα ψυχικά.

Η άρνηση και καταπολέμηση της βίας απέναντι στους ψυχικά πάσχοντες νοούνται μέσα στα κείμενα και τις δράσεις ως αμφισβήτηση του κυρίαρχου ψυχιατρικού παραδείγματος, της εξουσίας που αυτό καταχράται και της βίας που προκύπτει από αυτή την κατάχρηση. Στο επίκεντρο τίθεται η αμφισβήτηση για το ψυχιατρικό-ιατρικό μονοπώλιο εξουσίας που προκύπτει από μία μονοδιάστατη επιστημονική προσέγγιση με συνέπειες πολλές φορές όχι μόνο τη διαχείριση του πάσχοντος υποκειμένου και τον κοινωνικό του έλεγχο, αλλά και για την άσκηση βίας προς την επίτευξη αυτού του ελέγχου.

Στο πολιτικό επίπεδο ανήκει όχι μόνο η αντιπαράθεση με τους εκφραστές της ψυχιατρικής βίας, αλλά και η διεκδίκηση του δικαιώματος λόγου και έκφρασης σε χώρους και φορείς, τοπικής, εθνικής και διεθνούς εμβέλειας· το δικαίωμα της ελευθερίας και της επιλογής εναλλακτικών μορφών στήριξης· το δικαίωμα της εκπροσώπησης και αυτό-οργάνωσης· το δικαίωμα του ελέγχου από τους χρήστες των υπηρεσιών και της αμειβόμενης συμμετοχής τους στην εκπαίδευση του προσωπικού. Στο νομικό επίπεδο προβάλλουν οι παρεμβάσεις εκείνες που αποσκοπούν όχι μόνον στη υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και στην ποινικοποίηση της παραβίασης τους κατά περίπτωση. Το δικαίωμα της αποζημίωσης για βλάβες, το δικαίωμα της επιλογής και το δικαίωμα της ενημέρωσης για κάθε πράξη, καθώς και το δικαίωμα της πρόσβασης στον ψυχιατρικό φάκελο —δικαιώματα που κάνουν απαραίτητη τη θέσπιση ανεξαρτήτων οργάνων που θα παρακολουθούν τον σεβασμό τους και θα επιλαμβάνονται σε περιπτώσεις καταγγελιών για παραβιάσεις τους.

Στο επίπεδο της ενημέρωσης, ιδιαίτερη σημασία αποκτά η παραίνεση προς τους ενδιαφερόμενους να μην εγκλωβίζονται στις κατασκευασμένες διακρίσεις εις βάρος τους και να μάχονται διαρκώς για την αποδόμηση μέσα στην καθημερινότητα των αρνητικών στερεότυπων, που δημιουργούνται μέσα και από τον τρόπο της επίσημης μεταχείρισής τους ως εν δυνάμει επικίνδυνους τρελούς. Στον τομέα αυτόν της ενημέρωσης από τους ίδιους εντάσσεται, βέβαια, και η αποκάλυψη της ανίερης και κερδοφόρας συμμαχίας μεταξύ ψυχιάτρων και φαρμακευτικών εταιριών, γεγονός που όχι μόνον αποβαίνει με καταχρηστική τους χρήση εις βάρος

violence but also the claiming of the right to speech and expression in milieus and agents of local, national and international range; the right to freedom and choice of alternative forms of support; the right to representation and self-organization; the right to user-controlled services and paid user-participation in the education of staff.

His legal action is highlighted by interventions aiming not only to the defense of human rights but also to the case-specific penalization of their violation. The right to compensation for injuries, the right to choice and the right to information for any action as well as the right to access to the psychiatric file all demand the appointment of independent agents to monitor the respect to these rights and take action in case of complaints of violation.

In his actions of raising public awareness, he encourages anyone involved not to barricade themselves inside the constructed discriminations against them and to constantly and daily fight to deconstruct the negative stereotypes, whose creation was also enabled by their being treated officially as dangerous madmen. This field of self-information also entails the revelation of the unholy and profitable alliance between psychiatrists and pharmaceutical companies, which does not only lead to the abuse of medication, causing harm to the health of people with psychiatric experience, but also consciously narrows the scope of search for alternative supporting practices. The community-wise penetration and pervasion of this profitable corruption, also explains the recently observed phenomenon of vertical and horizontal spread of psychiatric drugs. On one hand, we have the increase of population groups as a result of the “psychiatrization” of daily life and on the other, their widening, age-wise (“annoying, hyperactive, maladapted, aggressive children”, “annoying elderly”, “unhappy” or “problematic” men and women). The orientation towards the absolute chemical control of human behaviour and daily life promotes a new form of social control and also the increase of use of violence and the thwarting of the search of alternative solutions to critical issues and situations.

της υγείας των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, αλλά και στενεύει συνειδητά τα περιθώρια για την αναζήτηση εναλλακτικών υποστηρικτών πρακτικών. Η διείσδυση και εξάπλωση αυτής της κερδοσκοπικής διαπλοκής στον κοινοτικό τομέα εξηγεί και το προσφάτως παρατηρούμενο φαινόμενο της κάθετης και οριζόντιας εξάπλωσης των ψυχοφαρμάκων. Από τη μια, αύξηση των πληθυσμιακών ομάδων με την ψυχιατρικοποίηση της καθημερινότητας και από την άλλη, ηλικιακή διεύρυνσή τους («ενοχλητικά, υπερκινητικά, απροσάρμοστα, επιθετικά παιδιά», «ενοχλητικοί ηλικιωμένοι», «δυστυχείς» ή «προβληματικοί» άνδρες και γυναίκες). Ο προσανατολισμός στον απόλυτο χημικό έλεγχο της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της καθημερινότητας προωθεί μία νέα μορφή κοινωνικού ελέγχου, αλλά και τη διεύρυνση της άσκησης βίας και την παρεμπόδιση αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων σε κρίσιμα προβλήματα και καταστάσεις.

Η αντιπαράθεση με τα ψυχοφάρμακα ως εργαλεία της Ψυχιατρικής

Στις δημοσιεύσεις αναφορικά με τα ψυχοφάρμακα, θα πρέπει να τονίσει κανείς την ευρεία ανταπόκριση, συζήτηση και αντιπαράθεση που υποκίνησε —όχι μόνον στους κύκλους των ειδικών αλλά και ευρύτερα— το βιβλίο του Peter Lehmann “Der chemische Knebel” («Το χημικό νέφος»), ήδη από τη δεκαετία του ’80.

Η θέση σύμφωνα με την οποία οι Ψυχίατροι χρησιμοποιούν τα ψυχοφάρμακα —όχι θεραπευτικά αλλά ως εργαλεία ελέγχου, γνωρίζοντας τις αρνητικές συνέπειες μετά από μακρόχρονη χρήση τους— τεκμηριώνεται μέσα από μία ιστορική προσέγγιση της εξέλιξης των ψυχοφαρμάκων και της διαρκούς διεύρυνσης του κύκλου των χρηστών τους. Υποστηρίζεται ότι τη βλαβερή επίδραση των ψυχοφαρμάκων γνωρίζουν οι ψυχίατροι από πειράματα σε φυτά, ζώα και κανονικούς ανθρώπους. Τα άστυλα, τα ιδρύματα και τα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία αποτέλεσαν κατ’ εξοχήν τόπο πειραματισμών και αυθαιρεσιών για δύο τώρα αιώνες. Γνωρίζουν από μακρόχρονες παρατηρήσεις πώς τα χημικά τους συστατικά προσβάλλουν το κεντρικό και το αυτόνομο νευρικό σύστημα και τα όργανά τους, το μυϊκό σύστημα και την ψυχή. Γνωρίζουν τις επιπτώσεις τους από βιοψίες, μελέτες «περιπτώσεων», διαχρονικές και συγκριτικές έρευνες. Γνωρίζουν επίσης καλά την τέχνη της μετατροπής των βλαβερών συνεπειών σε «παρενέργειες», όπως με τα αντιψυχωτικά φάρμακα που το ποσοστό της

The confrontation with psychiatric drugs as tools of Psychiatry

In reference to the publications on psychiatric drugs, one should stress the broad response, discussion and debate that was stimulated —not only in the expert circle but in a wider range of people —by Peter Lehmann’s book “Der chemische Knebel”, even back then in the ’80s

The position according to which psychiatrists use psychiatric drugs not therapeutically but as a means of control, being aware of the negative consequences of their long-term use is verified through a historical approach of the development of psychiatric drugs and the constant stretching of the circle of users. It is thereby claimed that the harmful effect of the psychiatric drugs is known to psychiatrists through means of animal, plant and even human testing. Asylums, institutions and Psychiatric Hospitals have for the last two centuries been the main places of experimentation and arbitrariness. They (the psychiatrists) know, from long-term observation, exactly how their chemical ingredients attack the central and the autonomous nervous system, the muscular system and the soul. They are aware of their consequences from biopsies, “case” studies, long-term and comparative research. They are also familiar with the art of turning harmful effects into “side-effects”, like in the case of anti-psychotic medication that can cause harm amounting as high as 80% in liver denaturations and dyskinesia, 66% depression resulting even to suicide attempts and various other injuries. Especially in women, their long-term use causes a tenfold increase of chance of breast cancer and a 30-year median reduction of life expectancy. The author in his texts supports passionately the need for information on risks and side-effects, the denunciation of use of force for the administration of medication as well as the denunciation of the threat of ECT as the sole alternative to psychiatric drugs.

He claims that psychiatric drugs, apart from being profitable for the pharmaceutical industry, they consist the only tool for the improvement of the medical status of psychiatrists; a tool integrated in their one-dimensional scientific paradigm: they can be used on everyone —from animals to political opponents. They misguide people to perceive and accept critical situations as unresolvable. Es-

βλάβης ανέρχεται μέχρι και 80% σε αλλοιώσεις του ήπατος και βραδυκινησίες, 66% κατάθλιψη μέχρι την απόπειρα αυτοκτονιών και διάφορες άλλες βλάβες. Ιδιαίτερα δε στις γυναίκες η μακρόχρονη χρήση τους προκαλεί δεκαπλάσια προσδοκία εμφάνισης καρκίνου του μαστού και μία κατά μέσον όρο τριάντα χρόνια μείωση του προσδόκιμου χρόνου ζωής.

Στα κείμενα υποστηρίζεται από τον συγγραφέα με πάθος η ανάγκη ενημέρωσης για τους κινδύνους και τις παρενέργειες, η απόκρουση της άσκησης βίας για την αποδοχή τους, καθώς επίσης και η απόκρουση της απειλής για ηλεκτροσόκ ως μοναδική εναλλακτική στη χρήση ψυχοφαρμάκων.

Υποστηρίζεται ότι τα ψυχοφάρμακα, πέρα από την κερδοσκοπική τους διάσταση για τη φαρμακοβιομηχανία, αποτελούν και το βασικό και μοναδικό εργαλείο ανάδειξης του ιατρικού στάτους των ψυχιάτρων, ενσωματωμένο στο μονοδιάστατο επιστημονικό τους παράδειγμα: μπορούν να χρησιμοποιούνται παντού από τα ζώα μέχρι και τους πολιτικούς αντιπάλους. Οδηγούν τους ανθρώπους να αντιλαμβάνονται και να αποδέχονται κρίσιμες καταστάσεις ως δισεπίλυτες. Ιδιαίτερα δε τα νευροληπτικά προκαλούν τη λεγόμενη τεχνητή χειμερία νάρκη του οργανισμού σε μια κατάσταση δήθεν εγρήγορσης και μετατρέπουν τον σωματικά υγιή άνθρωπο κινητικά διαταραγμένο κατασκευάζοντας τη λεγόμενη “Parkinsonpsyche”.

Ο συγγραφέας υποστηρίζει την αναγκαιότητα οι γνώσεις, που προκύπτουν μέσα από την εμπειρία των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία αναφορικά με τα ψυχοφάρμακα, να επεξηγηθούν και να κοινοποιηθούν ευρύτερα σε μια γλώσσα κατανοητή στον μη ιατρικό πληθυσμό και να αξιολογηθούν ανεξάρτητα από τις φαρμακευτικές εταιρείες σε μια κατεύθυνση προσανατολισμένη στα συμφέροντα των άμεσα ενδιαφερομένων. Αυτό κάνει επιτακτική τη διοργάνωση σεμιναρίων, συνεδρίων, ημερίδων και τη δημιουργία μέσων (ηλεκτρονικών και έντυπων) που θα εξυπηρετούν αυτή την ανάγκη. Η αντίσταση στην κατάχρηση των ψυχοφαρμάκων συνδέεται με την αναζήτηση και καθιέρωση εναλλακτικών πρακτικών και το δικαίωμα του ενδιαφερόμενου για ελεύθερη επιλογή υπέρ ή κατά της χρήσης ψυχοφαρμάκων με τη συνεργασία των οικείων ή των φίλων.

Η συλλογική αντίσταση και η οργάνωση της αυτοβοήθειας

Κεντρική θέση στα κείμενα αλλά και στις πρακτικές και παρεμβάσεις του Peter Lehmann διαδραματί-

pecially neuroleptics turn the so-called artificial hibernation of the organism to an alleged alertness, turning a physically sane person to a kinetically disturbed one, thus creating the so-called “Parkinsonpsyche”.

The writer claims the necessity that the knowledge derived from the experience of people with psychiatric experience concerning psychiatric drugs be explained and broadly publicized, in a language that can be understood by a non-medical population and evaluated independently from the pharmaceutical companies, in a direction oriented towards the users’ best interests. This calls for the organization of seminars, conferences and the creation of media (digital and printed) that will satisfy this need.

The resistance to psychiatric drug abuse is connected to the quest for and the establishment of alternative practices and the right of everyone directly involved to freedom of choice for or against psychiatric drug use, in collaboration with his kins or friends.

Collective resistance and the organization of self-help

A key notion in the texts but also in the practices and interventions of Peter Lehmann is the individual and its transformation from a passive object to an active subject. The common experiences of discrimination, oppression and violation of basic rights is to be the common place of collective organization. He supports that people with psychiatric experience are not lobbyists. So they should all together search for self-help and alternative practices. This is the only way in which they can invalidate the prejudices and the crystallized views referring to the experts on the one hand and the patients, on the other. He characteristically understands real self-help as a “grassroots” movement, raising objections to the controlled -by experts or pharmaceutical industries- users or families’ organizations and he contrasts this with a critical confrontation towards those who exploit them for profit or in order to reproduce their own scientific and professional existence on users’ expenses.

Self-help in all local, regional, national or international levels should include multiple sectors and

ζει το ίδιο το υποκείμενο και η μετατροπή του από ένα παθητικοποιημένο αντικείμενο σε δρών υποκείμενο. Οι κοινές εμπειρίες των διακρίσεων, της καταπίεσης και της παραβίασης βασικών δικαιωμάτων τους χαρακτηρίζεται και ως ο κοινός τόπος της συλλογικής οργάνωσης. Υποστηρίζει ότι τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία δεν έχουν κανένα λόμπυ. “Έτσι θα πρέπει να αναζητούν την αυτοβοήθεια και από κοινού τις εναλλακτικές πρακτικές. Μόνο έτσι θα ακυρώσουν τις προκαταλήψεις και τις παγιωμένες αντιλήψεις περί ειδικών από τη μια και πασχόντων από την άλλη. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το ξεκίνημά του κατανοεί την πραγματική αυτοβοήθεια σαν ένα κίνημα «από τα κάτω», εγείροντας αντιρρήσεις απέναντι στις —από τους ειδικούς ή τις φαρμακοβιομηχανίες— ελεγχόμενες οργανώσεις χρηστών ή οικογενειών χρηστών και προτείνει μια κριτική αντιπαράθεση έναντι όσων κερδοσκοπούν ή προσπαθούν να αναπαράγουν την επιστημονική και επαγγελματική ύπαρξή τους εις βάρος τους.

Η αυτοβοήθεια τόσο σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει πολλαπλούς τομείς και δράσεις· να αποτρέψει τις απόπειρες ελέγχου από τρίτους και παντογνώστες· να χαρακτηρίζεται από αλληλοσεβασμό· αλληλεγγύη, ισότιμη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η δε συνεργασία με τους επαγγελματίες μπορεί να είναι παραγωγική όταν είναι ανιδιοτελής και προς όφελος μιας αλληλέγγυας συνύπαρξης.

Η ενεργοποίηση του δυναμικού αυτοβοήθειας κρίνεται ως ζωτικής σημασίας, διότι διαφορετικά τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία δεν θα κατορθώσουν να λύσουν τα προβλήματά τους, η χρονιότητα θα εξαπλώνεται, θα καλλιεργείται η εργασιακή ανικανότητα, θα δημιουργούνται δομές και φορείς εγκλεισμού και ελέγχου και τεράστιοι οικονομικοί πόροι θα απορροφώνται εις βάρος των εναλλακτικών πρακτικών των ίδιων των υποκειμένων και του σεβασμού των δικαιωμάτων τους.

Καμία πραγματική μεταρρύθμιση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς την ανάδειξη και παντοιοτρόπως υποστήριξη της πραγματικής αυτοβοήθειας.

Η εθνική δικτύωση (Γερμανία)

Παρακολουθώντας μέσω των κειμένων και των εμπειριών του Peter Lehmann τα κινήματα αυτοβοήθειας ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία και τη δικτύωσή τους σε εθνικό επίπεδο παρατηρείται μία σχέση έντασης και αντιπαράθεσης μεταξύ δύο βασικών ρευμάτων ενός ρεφορμιστικού και ενός

actions; it should reflect all attempts of control by third parties and omniscient experts; respect should be a prerequisite; so do solidarity and equal participation in the process of decision-making. The collaboration with scientists can be productive when it is disinterested and it aims to a co-existence in solidarity.

The activation of the self-help potential is considered of vital importance, since otherwise, people with psychiatric experience will not be able to solve their problems; chronicity will spread; vocational incompetence will increase; structures and agents of confinement and control will be created and huge economic resources will be allocated to the expense of the alternative practices of the individuals themselves and the respect of their rights. No real reform can be realized without putting real self help in a prominent place and gaining its support.

National networking (Germany)

Watching, through the texts and experiences of Peter Lehmann, the self-help movements of people with psychiatric experience and their networking in a national level, one can observe a tense and confrontational relationship between two basic trends: a reformist trend and an anti-psychiatric trend with the traditional, dogmatic and patriarchic psychiatric tending to weaken the stance of humanistic anti-psychiatry, represented by Peter Lehmann.

Since the middle of the '70s and under the direct influence of May '68 on the development of critical scientific discourse and the social movements for the defense of human rights of socially excluded people and groups, certain local self-help groups, pure or mixed, are created in Germany. In german-speaking places (Berlin, Vienna, Zurich, Bochum) activists create the so-called “Lunatics Offensive”, (Irren-Offensive) groups orientated towards anti-psychiatry, putting main psychiatric paradigm, its institutional practices, its nosological descriptions and constructions under radical questioning. Searching the connection with various social critical movements and in coalition with critically oriented non psychiatric patients, various initiatives in anti-psychiatry came up in the '80s. Visualizing a psychosocial care beyond Psychiatry, they boost-

αντιψυχιατρικού με μία τάση αποδυνάμωσης από την παλαιά δογματική και πατριαρχική αντιψυχιατρική της θέσης της ανθρωπιστικής αντιψυχιατρικής, την οποία και πρεσβεύει ο Peter Lehmann. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και υπό την άμεση επίδραση του Μάη του '68 στην ανάπτυξη του κριτικού επιστημονικού λόγου και των κοινωνικών κινημάτων για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων και ομάδων δημιουργούνται και στη Γερμανία μεμονωμένες τοπικές ομάδες αυτοβοήθειας, αμιγείς ή μικτές. Στον γερμανόφωνο χώρο (Βερολίνο, Βιέννη, Ζυρίχη, Μπόχουμ) ακτιβιστές δημιουργούν τις λεγόμενες «Επιθέσεις των Τρελλών», δηλαδή ομάδες με αντιψυχιατρικό προσανατολισμό που έθεταν σε ριζική αμφισβήτηση το κυρίαρχο ψυχιατρικό παράδειγμα, τις ιδρυματικές του πρακτικές, τις νοσογραφικές του περιγραφές και τις νοσολογικές κατασκευές του. Αναζητώντας τη διασύνδεση με διάφορα κοινωνικά κριτικά κινήματα και σε συνεργασία με κριτικά σκεπτόμενους μη ψυχιατριζόμενους, προέκυψαν κατά τη δεκαετία του '80 διάφορες αντιψυχιατρικές πρωτοβουλίες. Με το όραμα μιας ψυχοκοινωνικής φροντίδας πέρα από την Ψυχιατρική, προώθησαν τον τομέα της αυτοβοήθειας, το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού και ανέπτυξαν το πλαίσιο μιας εθνικής οργάνωσης και δικτύωσης.

Το 1992, δημιουργείται η Ομοσπονδιακή Οργάνωση Άμεσα Ενδιαφερομένων σαν καθαρή οργάνωση ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία με έμφαση στην εμπειρία των ίδιων των ατόμων, στην αντιμετώπιση των κρίσιμων καταστάσεων και στην απόρριψη των παραδοσιακών ψυχιατρικών πρακτικών.

Το 1990, έναν χρόνο μετά την πτώση του τείχους, οργανώνεται στο Ανατολικό Βερολίνο για πρώτη φορά ένα διεθνές συνέδριο με θέμα «Εναλλακτικές στην Ψυχιατρική». Η ανετοιμότητα, η έλλειψη συνεργασίας και συνεννόησης ως προς την κριτική της Ψυχιατρικής και τον ρόλο των ειδικών και μία κοινωνικοψυχιατρική προσέγγιση των αναγκών των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία οδηγεί στην αποτυχία της προσπάθειας για μια εθνική δικτύωση.

Σήμερα, διάφορες οργανώσεις αυτοβοήθειας συμμετέχουν σε κοινοτικές υπηρεσίες, συμβούλια, κοινωνικές υπηρεσίες και προσπαθούν να συγκροτήσουν ένα λόμπυ για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους. Προσπαθούν να οργανώσουν εναλλακτικά σεμινάρια εκπαίδευσης και αντιμετώπισης των προβλημάτων —όπως αυτοί τα ορί-

ed the self-help sector and the right to self-determination and they developed a framework for a national organization and networking.

In 1992, the Federal Organisation of (ex)Users and Survivors of Psychiatry is created as a pure organization of people with psychiatric experience, putting the emphasis on the experience of people themselves, in dealing with critical situations and the denouncement of traditional psychiatric practices.

In 1990, a year after the wall fell, we have for the first time in Berlin the organization of a conference under the title “Alternatives to Psychiatry”. This attempt towards a national networking failed, since there was neither preparation nor cooperation and communication as to a critique to Psychiatry and the experts’ role and a socio-psychiatric approach to the needs of people with psychiatric experience. Today, various self-help organizations participate to community services, boards, social services and try to constitute a lobby for the defense of their rights. They try to organize alternative seminars for educational purposes and for the handling of problems -as they define “problem”- and critical situations beyond the control of the experts and the enforcement of their theories and practices. This attempt, as one can observe judging by the up-until-now experiences, is not a history of successes. The basic principles of mutual acceptance, mutual help and solidarity should not be taken for granted. Conflicts and dispute often have a negative impact and they drain self-help of its attractiveness, resulting to many, disappointed, returning to the usual frameworks of psychosocial services, no matter how good or bad they may be, and turning into consumers and users of services, passively delegating the management of their fates to others.

International Organization and Networking

Beyond the creation of self-help groups locally and nationally (mainly into USA and Europe), people with psychiatric experience initiate, in the beginning of the 90s, their attempt for an international organization. Peter Lehmann, as an acknowledged activist for the defense of human rights as well as for the search and application of alternative to psychiatry support practices, is a key actor in these attempts. A crucial bend is, in 1991, the get-to-

ζουν— και κρίσιμων καταστάσεων έξω από τον έλεγχο των ειδικών και την επιβολή των θεωριών και πρακτικών τους. Το εγχείρημα αυτό, όπως διαπιστώνει κανείς από τις μέχρι τώρα εμπειρίες, δεν χαρακτηρίζεται μόνον από επιτυχίες. Βασικές αξίες αμοιβαίας αποδοχής, αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης δεν είναι πάντοτε δεδομένες. Οι συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις λειτουργούν πολλές φορές αρνητικά και η αυτοβοήθεια δεν καθίσταται ελκυστική με αποτέλεσμα πολλοί απογοητευμένοι να επιστρέφουν στα συνηθισμένα πλαίσια των ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών, όσο καλές ή κακές και να είναι, και να μετατρέπονται σε καταναλωτές και χρήστες υπηρεσιών αναθέτοντας την τύχη τους παθητικά σε τρίτους.

Διεθνής Οργάνωση και Δικτύωση

Πέρα από τη δημιουργία ομάδων αυτοβοήθειας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο (κύρια Αμερική και Ευρώπη), άτομα με ψυχιατρική εμπειρία ξεκινούν από τις αρχές της δεκαετίας του '90 τις πρώτες προσπάθειες μιας διεθνούς δικτύωσης. Πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει σε αυτές τις προσπάθειες ο Peter Lehmann σαν αναγνωρισμένος πλέον διεθνώς ακτιβιστής τόσο για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και για την αναζήτηση και εφαρμογή εναλλακτικών προς την Ψυχιατρική πρακτικών υποστήριξης.

Ως κομβικό σημείο αναγνωρίζεται το 1991 η συνέντευξη και οργάνωση των διαφόρων ανεξάρτητων ομάδων αυτοβοήθειας στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία. Στη συνέχεια γίνεται μια απόπειρα στο περιθώριο διαφόρων συνεδριών ή της World Federation for Mental Health (WFMH) και του ευρωπαϊκού της παραρτήματος Mental Health Europe (MHE) —η οποία κυριαρχείται από επαγγελματίες του ψυχοκοινωνικού τομέα και μη-κυβερνητικές οργανώσεις— να οργανωθεί ένας παγκόσμιος οργανισμός ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, διατηρώντας βέβαια τον έλεγχο. Στα τέλη της δεκαετίας του '80, ένας μικρός αριθμός ακτιβιστών, ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία προχωρούν με δημοκρατικές διαδικασίες στην προετοιμασία και τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης και αμιγούς οργάνωσης ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία την ENUSP όπως και τη διεθνή δικτύωσή της με την WNUSP.

Παρατηρούμε ότι και σε αυτές τις οργανώσεις αυτοβοήθειας συνεχίζουν μια σειρά αντιπαραθέσεις και συζητήσεις γύρω από ζητήματα αυτό-ορισμού ή αυτοπροσδιορισμού. Η αντιπαράθεση αυτή εντοπίζεται ιδιαίτερα σε ερωτήματα αυτοπροσδιο-

gether and organization of various independent self-help groups in order to form the European Network of People with Psychiatric Experience. Afterwards, there is an attempt, in the margins of various conferences or of World Federation for Mental Health (WFMH) and its European outlier Mental Health Europe (MHE) —which is dominated by professionals of the psychosocial sector and NGOs—to organize a world organization of people with psychiatric experience, without of course changing who is to be in control.

In the end of the '80s, a small number of activists, all people with psychiatric experience, advances democratically to the preparation and creation of an independent and pure organization of people with psychiatric experience, under the name of ENUSP; they also advance to connect it internationally, with WNUSP.

We observe that in these self-help organizations, there is an ongoing series of dispute and discussion on issues of self-definition or determination. This dispute is especially focused in questions of self-determination as “user of services” or as “survivor of Psychiatry”. The need for a compromise leads to the acceptance and coexistence of these two terms. Another crucial debate is on whether or not should people with psychiatric experience be characterized as “disabled”. The one side highlights the advantages that arise from being identified as disabled (privileges, welfare allowances) whereas the other equal the acceptance of the disability identity with a de facto acknowledgment and acceptance of their determination by sciences like psychiatry; that is, their reduction to incapable and of limited capacity people. This debate is ongoing and, depending on the conditions, coalitions with other agents of socially excluded groups arise. The consequences of this international networking as far as the representation of both ENUSP and WNUSP in international organizations and forums as UN, WHO or EU is concerned are deemed very important.

The scientific debate: Towards a new theory of knowledge and practice

What arises by studying the work of Peter Lehmann is the alternative discourse and the substantial critique that is exercised to the traditional models of

ρισμού ως ‘χρήστη υπηρεσιών’ ή ως ‘επιζώντα της Ψυχιατρικής’. Η ανάγκη συμβιβασμού οδηγεί στην αποδοχή και συνύπαρξη και των δύο όρων. Ένα άλλο καίριο σημείο αντιπαράθεσης είναι αυτό του αυτοπροσδιορισμού ή όχι των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία ως «αναπήρων». Οι μεν προβάλλουν τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την ταύτιση με την αναπηρία (προνόμια, προνοιακές επιδοτήσεις), οι δε στηρίζουν την άρνηση της αποδοχής της ιδιότητας του αναπήρου με την *de facto* αναγνώριση και αποδοχή του ετεροπροσδιορισμού τους από επιστήμες όπως η ψυχιατρική, δηλαδή της υποτίμησής τους ως ανίκανους και με περιορισμένες δυνατότητες ανθρώπους.

Η συζήτηση αυτή είναι διαρκής και ανάλογα με τις προϋποθέσεις προκύπτουν συνεργασίες με άλλους φορείς κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων. Ως σημαντικές κρίνονται οι επιπτώσεις αυτής της διεθνούς δικτύωσης ως προς την εκπροσώπηση τόσο της ENUSP όσο και της WNUSP σε διεθνείς οργανισμούς και βήματα όπως ο ΟΗΕ, η ΠΟΥ ή η Ε.Ε.

Η επιστημονική αντιπαράθεση: Για μια νέα γνωσιοθεωρία και πράξη

Εκείνο που προκύπτει από τη μελέτη του έργου του Peter Lehmann, είναι ο εναλλακτικός λόγος και ουσιαστική κριτική που ασκείται στα παραδοσιακά μοντέλα της ψυχιατρικής επιστήμης. Ο λόγος αυτός επισημαίνει —*μέσα από το πρίσμα του ατόμου με ψυχιατρική εμπειρία— τις καταστροφικές συνέπειες που έχει η Ψυχιατρική, όταν αυτή η ψυχιατρική στην ιδρυματική και μη μορφή της, συρρικνώνει το υποκείμενο, άρα και την ανθρωπινή υπόσταση, σε αντικείμενο*. Ο λόγος αυτός τονίζει ότι στα πλαίσια μίας ακραίας θετικιστικής προσέγγισης, θεωρητικής και πρακτικής, ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται με όρους συμπτωματολογίας και η αιτιολογία αυτής της συμπτωματολογίας αναζητείται σε παράγοντες που νομιμοποιούν τη φαρμακοθεραπεία, ενώ παράλληλα απαξιώνονται οι κοινωνικο-ψυχιατρικές λεγόμενες προσεγγίσεις με το να χρησιμοποιούν τους κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες ως άλλοθι για αυτή τη νομιμοποίηση.

Συνολικά το έργο του Peter Lehmann δημιουργεί ερεθίσματα για άλλες επιστημονικές προσεγγίσεις, για άλλες πρακτικές και ίσως για την αναζήτηση ενός νέου επιστημονικού παραδείγματος.

Οι προσεγγίσεις που συναντάμε στα κείμενα αλλά και στις δράσεις του Peter Lehmann δεν πρέπει να υποτιμώνται και να εκλαμβάνονται απλά

psychiatric science. This discourse calls attention —through the prism of the person with psychiatric experience— the devastating consequences of Psychiatry, when in its institutional or not form reduces the subject and, thus, human existence, into an object. This discourse stresses that within the framework of an extreme positivistic approach, may it be theoretical or practical, the human is treated through the lens of symptomatology and the cause for this symptomatology is looked for in factors that legalize medical treatment, devaluing at the same time the so-called socio-psychiatric approaches and using social and psychological factors as an alibi for this legalization.

In total, Peter Lehmann’s work acts as a stimulator for other scientific approaches, other practices and, perhaps, for the quest of a new scientific paradigm.

The approaches found in the texts and the actions of Peter Lehmann should not be underestimated and taken simply as “testimonies” or “narratives”. Neither should the Discourse of people with psychiatric experience be captivated in the analysis of the experts, thus reproducing the traditional scientific monologue and, consequently, the dominance over the subjects. In these texts, which have arisen whether from personal experiences of the candidate or from collective or individual experiences of other people with psychiatric experience, one can detect a different scientific discourse; a discourse that stems from the long-term experience of Psychiatry theoretically and practically, under the viewpoint of the subjects themselves, its correlation with human rights and the consequences that its exercise has on these rights.

The psychiatric asylum and institutional Psychiatry is recognized as the focal point of these violations, internationally and nationally. In these places of confinement, where Psychiatry was invented and constructed, rose the great Psychiatrists. In these places the beginning of the exercise of uncontrollable power can be traced; that is, the exercise of violence through mechanical-physical methods to begin with and, afterwards, through surgical and pharmaceutical ones.

Furthermore, the vital connection of Psychiatry with Justice constitutes a structural element of the Psychiatry branch entailed both in the theory (dangerousness) and in the practice (involuntary con-

ως «μαρτυρίες» ή «αφηγήσεις». Ούτε βέβαια ο Λόγος των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία μπορεί να αιχμαλωτισθεί στην ανάλυση των ειδικών αναπαράγοντας έτσι τον παραδοσιακό επιστημονικό μονόλογο, άρα και την κυριαρχία επί των υποκειμένων.

Στα κείμενα αυτά, που προκύπτουν είτε από άμεσες εμπειρίες του προτεινόμενου είτε από εμπειρίες, ατομικές και συλλογικές, άλλων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία αναγνωρίζεται ένας άλλος επιστημονικός λόγος.

Ένας λόγος που πηγάζει από τη μακρόχρονη εμπειρία της Ψυχιατρικής, θεωρητικά και πρακτικά, υπό το πρίσμα των ίδιων των υποκειμένων, τη συσχέτισή της με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις επιπτώσεις της εφαρμογής της σε αυτά.

Ως κέντρο αυτών των παραβιάσεων παγκοσμίως και σε εθνικά επίπεδα, αναγνωρίζεται βέβαια το ψυχιατρικό άσυλο και η ιδρυματική Ψυχιατρική. Σε αυτούς τους τόπους εγκλεισμού, όπου επινοήθηκε και κατασκευάστηκε η Ψυχιατρική αναδείχθηκαν και οι μεγάλοι Ψυχίατροι. Σ' αυτούς τους τόπους ανάγεται και η απαρχή της άσκησης ανεξέλεγκτης εξουσίας —άσκησης βίας μέσω μηχανισμών-φυσικών μεθόδων στην αρχή, χειρουργικών και φαρμακευτικών στη συνέχεια.

Η δε ζωτική σύνδεση της Ψυχιατρικής με τη Δικαιοσύνη αποτελεί δομικό στοιχείο του κλάδου της Ψυχιατρικής που εμπεριέχεται τόσο στη θεωρία (επικινδυνότητα) όσο και στην πρακτική (ακούσιος εγκλεισμός).

Αποτελούν κατασκευασμένες υποθετικές πεποιθήσεις ότι οι ψυχικές αρρώστιες όπως π.χ. η σχιζοφρένεια και οι ψυχώσεις χαρακτηρίζονται από δήθεν ενιαίες αιτίες, πορείες και προγνώσεις. Αυτή η υποθετική και μονοδιάστατη προσέγγιση στραγγαλίζει αυτομάτως τους πολλαπλούς ατομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, οικονομικούς και ιστορικούς παράγοντες υπό την επίδραση των οποίων ζει και αλληλοεπιδρά η ανθρώπινη ύπαρξη.

Ο Peter Lehmann μάλιστα επιμένει, σύμφωνα με την εμπειρία των ίδιων, ότι η στροφή από αυτά τα μοντέλα/παραδείγματα είναι η προϋπόθεση μιας αναζήτησης εναλλακτικών θεωριών και πρακτικών και ότι θα πρέπει να δούμε την τρέλα σαν μία νέα ευκαιρία να επεξεργαστούμε την πραγματικότητα. Αντιθέτως, ο εγκλωβισμός στο μονοδιάστατο θετικιστικό μοντέλο σκέψης και η συρρίκνωση του ανθρώπου σε αυτό δεν επιτρέπει να προσεγγίσουμε το υποκείμενο ολικά, ως ένα πολυδιάστατο ον. Αυτό βέβαια έχει ως συνέπεια να μην είμαστε

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ.
Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

finement). Constructed and hypothetical beliefs are also the views that claim that mental illness like, e.g., schizophrenia and psychoses are characterized by supposedly common causes, courses and prognoses.

This hypothetical and monolithic approach automatically strangles the multiple personal, social, cultural, economical and historical factors under the influence of which human existence lives and interacts.

Peter Lehmann goes as far as to insist that, according to their own experience, the turn from these models/paradigms are the presupposition for a quest for alternative theories and practices and that we should see madness as a new chance to process reality. On the contrary, the confinement to the monolithic positivistic model of thought and the reduction of human to it does not allow us to approach the subject as a whole, as a

σε θέση να δώσουμε την κατάλληλη υποστήριξη σε καταστάσεις κρίσεων ή σημαντικών συμβάντων και να καταλήγουμε σε προσωρινές ή μακρόχρονες καθηλώσεις, μηχανικές και χημικές, με όλες τις μακροπρόθεσμες βλαβερές συνέπειες και την εξόντωση κάθε ατομικού δυναμικού αυτοβοήθειας ή συλλογικής υποστήριξης και αλληλεγγύης.

Από μία εμπειρική-επιστημονική οπτική —και **όχι από** μία ερμηνευτική θεωρητική προσέγγιση και την πράξη των ειδικών— αντλούν τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία τα συμπεράσματα για την ανεξάρτητη αυτοβοήθεια, για μια διαφορετική οπτική για τις μεταρρυθμίσεις, καθώς επίσης και για εναλλακτικές ψυχοκοινωνικές θεωρίες και πρακτικές. Η πίεση των ειδικών να επινοούν συνέχεια υποθετικές θεωρίες για την κατανόηση των ψυχικών και συναισθηματικών προβλημάτων και να προτείνουν τις ανάλογες επαγγελματικές λύσεις είναι έξω από αυτό που αφορά άμεσα τα άτομα με προβλήματα.

Για να κατανοήσει, να σεβαστεί και να επεξεργαστεί κανείς, σύμφωνα με τον Peter Lehmann, γνωσιοθεωρητικά ακραίες καταστάσεις και καταστάσεις τρέλας θα πρέπει να τις προσεγγίσει σαν ευκαιρία επεξεργασίας της κυρίαρχης πραγματικότητας (με όλους τους κινδύνους) τόσο για το υποκείμενο όσο και για τον ίδιο. Έτσι γίνεται κατορθωτή η μετάβαση από το ψυχοπαθολογικό αντικείμενο στον άνθρωπο με ιστορία και δυνατότητες δράσης.

Αν αυτή η προοπτική οδηγήσει στην αλλαγή του παραδείγματος ή στην παραίτηση από παλαιά παραδείγματα είναι κοινωνικά και επιστημονικά ένα ανοικτό ερώτημα.

Αυτό όμως το ερώτημα οδηγεί και πολλά από τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία που απελευθερώνονται οι ίδιοι από τις προβληματικές τους καταστάσεις να αναζητούν συστηματικά και να αγωνίζονται για τη δυνατότητα της συγκρότησης μιας νέας χειραφετημένης εμπειρικής-επιστημονικής θεωρίας και πράξης, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουν τον κίνδυνο να αφομοιωθούν και εξαντληθούν στην απλή συμπλήρωση και τελειοποίηση του συστήματος της ψυχιατρικής βίας

Συμπεράσματα-Πρόταση

Γνωρίζουμε ότι η πρόταση για την απονομή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορα του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. στον Peter Lehmann αποτελεί πέρα από σημαντική χειρονομία και μια ιδιαίτερη πράξη με συμβολικό περιεχόμενο, γιατί αναφέ-

multidimensional being. This, of course, results to us not being able to provide the right support in cases of crises or important life-events and to resort to temporary or long-term restraints, mechanical or chemical, with all the long-term harmful consequences and the eradication of any personal potential for self-help or collective support and solidarity.

Under an empiricist-scientific viewpoint—and not under a hermeneutical theoretical approach and the practice of experts— do people with psychiatric experience come to conclusions about independent self-help, about a different perspective on reforms, as well as alternative theories and practices. The pressure on behalf of the experts to constantly invent hypothetical theories for the understanding of mental and emotional problems and suggest the respective professional solutions is beyond what directly concerns people with problems.

In order for someone to respect and process, according to Peter Lehmann, through a theory of knowledge, the extreme situations and the situations of madness, one should approach them as an opportunity to process the dominant reality (with the risks that this includes) of the subject but also of oneself. Thus, one can pass from the psychopathological subject to the person with history and potential for action.

Whether this perspective leads to a shift of paradigm or to an abandonment of the old ones, remains to be answered. Still, this question is a guide for many of the people with psychiatric experience, who liberate themselves from their problematic situations, to constantly search and fight for the possibility to form a new, emancipated empiricist-scientific theory and practice, without misjudging the danger of being assimilated and exhausted into a mere supplement of the system of psychiatric violence.

Conclusions-Suggestion

We are aware that the suggestion to award the title of honorary professor of the School of Psychology to Peter Lehmann constitutes, apart from an important gesture, also a special action with a symbolic content, since it refers to a person with psychiatric experience.

ρεται σε ένα άτομο με ψυχιατρική εμπειρία.

Αυτή όμως η ψυχιατρική εμπειρία αποτέλεσε για τον ίδιο την αφορμή να αντλήσει συμπεράσματα και να ξετυλίξει πρακτικές που δεν βοήθησαν μόνον τον ίδιο αλλά και χιλιάδες συνανθρώπους του. Αποδεικνύεται ως ένας εις βάθος μελετητής της ιστορίας της Ψυχιατρικής και των πρακτικών της υπό το πρίσμα του άμεσα εμπλεκόμενου.

Ο Peter Lehmann είναι μια ευρέως αναγνωρισμένη προσωπικότητα, όχι μόνο ως συγγραφέας και εκδότης αλλά και ως ενεργός πολίτης και συνήγορος χιλιάδων περιθωριοποιημένων ανθρώπων και ατόμων που εξ αιτίας του στιγματισμού τους ως «ψυχικά ασθενείς» υφίστανται παγκοσμίως την παραβίαση των δικαιωμάτων τους εντός και εκτός ψυχιατρικών ιδρυμάτων και υπηρεσιών.

Η συμβολή του, επιστημονικά και ανθρωπιστικά, στην ανάπτυξη των κινήματων αυτοβοήθειας ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία ξεπερνάει τα εθνικά σύνορα της Γερμανίας και εξαπλώνεται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η συμβουλευτική του δράση, μέσω εθνικών και διεθνών οργανώσεων, σε διεθνείς οργανισμούς με στόχο την αποκατάσταση και υπεράσπιση των δικαιωμάτων κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων αποτελεί σημαντικό στοιχείο αυτής της αναγνωρισιμότητας.

Το επιστημονικό-θεωρητικό του έργο δεν είναι μόνον σε έκταση σημαντικό αλλά θέτει και νέα επιστημολογικά ερωτήματα και ζητήματα αμφισβήτησης υπαρκτών επιστημονικών προσεγγίσεων, ανοίγοντας δρόμους αναθεώρησής τους σε θεωρία και πράξη.

Οι δημοσιεύσεις του γύρω από τις βίαιες πρακτικές, την κατάχρηση των ψυχοφαρμάκων και την αναζήτηση εναλλακτικών στην Ψυχιατρική πρακτικών αποτελούν εργαλεία υποστήριξης, εμπλοκής και αυτοβοήθειας των ίδιων των ενδιαφερομένων. Αποτελούν όμως και για μας τους ειδικούς σημαντικά ερεθίσματα όχι μόνον για μια κριτική στάση απέναντι στις θεωρίες μας, αλλά κυρίως για την αναζήτηση μιας άλλης προσέγγισης και πρακτικής, μιας άλλης δηλαδή συνάντησης με τα άτομα με ψυχιατρική εμπειρία.

Πιστεύουμε ότι η απονομή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορα στον Peter Lehmann θα δώσει διεθνώς μια νέα ώθηση στα κινήματα αυτοβοήθειας ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία και τον αγώνα τους για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα δώσει επίσης μία μεγάλη ώθηση και στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία στην Ελλάδα που ακόμη βρίσκεται στα σπάργανα.

It is this psychiatric experience, thought, which provided him with the occasion to draw conclusions and unravel practices that did not only help himself, but also thousands of his fellow human beings. He is proved to be a profound scholar of the history of Psychiatry and its practices, through the lens of one directly involved.

Peter Lehmann is a widely acknowledged personality, not only as a writer and a publisher, but also as an active citizen and an advocate for thousands of marginalized people who due to their stigmatization as “mentally ill” are subjected to a global violation of their rights, may it be within or outside psychiatric institutions and services.

His scientific and humanistic contribution to the development of self-help movements of people with psychiatric experience expands beyond Germany's national borders and spreads to a European and international level. His action as a counselor, through national and international organizations, for international organizations aiming to the rehabilitation and defense of the rights of socially excluded groups constitutes an important factor of his renown.

His scientific-theoretic work is not only important lengthwise; it also poses new epistemological questions and issues which question the current scientific approaches, tracing new paths for their revision, theoretically and practically.

His publications on practices of violence, on psychiatric drug abuse and on the quest for alternative to Psychiatry practices are tools of support, involvement and self-help of the interested ones themselves. They also constitute important stimuli for us experts, as well, not only if we want to stand critically against our own theories but also if we want to search for a different approach and practice, a different, that is to say, “meeting” with the people with psychiatric experience.

We believe that the award of the title of honorary professor to Peter Lehmann will give internationally a boost to the self-help movements of people with psychiatric experience and their fight for the defense of human rights. It will also give a boost to the defense of rights of people with psychiatric experience in Greece, where this fight is still in its infancy.

Finally, we believe that this award is important for the School of Psychology itself, since through this

Τέλος, πιστεύουμε ότι η απονομή αυτή, είναι σημαντική και για το ίδιο το Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. γιατί με την πράξη αυτή δεν επιβεβαιώνει μόνο εκ νέου το άνοιγμα του προς νέες επιστημονικές προσεγγίσεις, αλλά συνδέει αυτό το άνοιγμα με τη συμβολή στις προσπάθειες ακύρωσης του κοινωνικού αποκλεισμού· με τη συμβολή του στην αναζήτηση και εφαρμογή θωριών και πρακτικών που δεν παραβιάζουν ανθρώπινες αξίες και ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**Κώστας Μπαϊρακτάρης, Αναπλ. Καθηγητής
Φοίβος Ζαφειρίδης, Αναπλ. Καθηγητής
Μαρία Δικαίου, Καθηγήτρια**

action not only does it confirm its opening to new scientific approaches, but it also connects this opening with its contribution to the attempts to reverse social exclusion; with its contribution to the search and application of theories and practices that do not violate human values and rights.

THE REPORT COMMITTEE

**Associate Professor Kostas Bairaktaris,
Associate Professor Phoebus Zafiridis
Professor Maria Dikaïou**

Nadezda Romanchuk Social Rehabilitation Club "Feniks", St. Petersburg, Russia

Πρύτανης Α.Π.Θ., Τελετή Αναγόρευσης,
28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ.
Rector of AUTH, Honorary Doctoral Award,
28.9.2010, Ceremony Hall

Ιωάννης Μυλόπουλος**

Ioannis Myloroulos**

Σήμερα είναι μια ξεχωριστή μέρα για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Ο πλούτος του πανεπιστημίου μας, ο πνευματικός πλούτος του, διευρύνεται με την αναγόρευση του κοινωνικού παιδαγωγού, Peter Lehmann, σε επίτιμο διδάκτορα. Η δράση του Peter Lehmann εστιάζεται στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία τόσο σε επιστημονικό όσο και σε ανθρωπιστικό επίπεδο. Το συνολικό του έργο είναι πολύπλευρο, με ποικίλες επιστημονικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις καθώς εκτείνεται από τη συγγραφή βιβλίων και άρθρων έως και τη δημιουργία δομών και φορέων διεκδίκησης για τα δικαιώματα των ψυχικά πασχόντων, καλύπτοντας όλα τα παραπάνω θέματα. Ιδιαίτερα αισθητή σε διεθνές επίπεδο, τόσο συγγραφικά όσο και πρακτικά, είναι η συστηματική ενασχόληση του Peter Lehmann με τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, τις δράσεις κατά της ψυχιατρικής αυθαιρεσίας, την αντιπαράθεση με τα ψυχοφάρμακα ως εργαλεία χημικής καταστολής. Είμαι πεπεισμένος ότι η απονομή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορα στον Peter Lehmann, θα δώσει διεθνώς μια νέα ώθηση στα κινήματα αυτοβοήθειας ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία και στον αγώνα τους για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα δώσει, επίσης, μια μεγάλη ώθηση στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία στην Ελλάδα που ακόμη βρίσκεται στα σπάργανα. Κύριε Peter Lehmann, σας ευχαριστώ που δεχθήκατε την ενσωμάτωσή σας στην ακαδημαϊκή μας κοινότητα. Καλώς ήρθατε.

Σας ευχαριστώ όλους για την προσοχή σας.

Today is a very special day for the Aristotle University of Thessaloniki. The wealth of our University, both scientific and spiritual, is enriched today by this honorary doctoral, awarded to the social educator Peter Lehmann. Peter Lehmann's actions focus on the promotion of human rights for people with psychiatric experience, to a professional and also humanistic level. His overall work is multidimensional. Its various dimensions are professional, political and social, as it includes the writing of books and articles as well as the creation of structures and organizations that fight for the rights of people with mental health problems. Peter Lehmann's systematic interest in the rights of people with mental health problems, the actions against psychiatric arbitrariness and his opposition to psychiatric drugs as a means of chemical repression, are well recognised internationally, to both an academic and a practical level. I strongly believe that this honorary doctorate award will facilitate the promotion of the self-help movements for people with psychiatric experience and their fight for human rights. It will also support the promotion of rights to the people with psychiatric experience in Greece where this is still at a very early stage. Mr Peter Lehmann, thank you for accepting to be part of our academic community. Welcome.

Thank you all for your attention.

* Απομαγνητοφωνημένη Ομιλία, Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Παλαιό Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

** Καθηγητής Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή Α.Π.Θ., e-mail: rector@auth.gr.

* Transcribed Excerpts, Honorary Award, 28.9.2010, Old Building of Philosophy, Aristotle University of Thessaloniki.

** Rector, Professor of the School of Civil Engineering, A.U.TH, e-mail: rector@auth.gr.

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ.
Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

Έπαινος του Τιμώμενου*

Έπαινος του Τιμώμενου*

Κώστας Μπαϊρακτάρης**

Kostas Bairaktaris**

Στιγμές σαν τη σημερινή, θα πρέπει να τις αποτυπώσουμε ή να τις προσεγγίσουμε όχι στα στενά όρια του βιολογικού μας χρόνου αλλά μέσα από το πρίσμα του ιστορικού χρόνου. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε κατά τη γνώμη μου να κατανοήσουμε τη σημασία του εγχειρήματος του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. να ανακηρύξει για πρώτη φορά, παγκοσμίως, άτομο με ψυχιατρική εμπειρία σε επίτιμο διδάκτορα τιμώντας με την υψίστη αυτή ακαδημαϊκή διάκριση τους αγώνες του κατά της ψυχιατρικής αυθαιρεσίας και υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές ακριβώς τις στιγμές αναδύονται για μια ακόμη φορά ερωτήματα για σύγχρονα ζητήματα που σχετίζονται με τον ρόλο του πανεπιστημίου και των επιστημών, αλλά και με τον λόγο των επιστημόνων. Κι αυτά, βέβαια, σε σχέση με την κοινωνικο-οικονομική και πολιτική πραγματικότητα στην οποία ζούμε. Η χρονική περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται ως περίοδος κρίσεων, και όταν σήμερα μιλάμε για κρίση, εννοούμε μονοδιάστατα την οικονομική κρίση. Σπάνια αναφερόμαστε ή διερωτώμαστε κατά πόσο στην οικο-

There are moments, like this very moment today, which should be imprinted into our minds or should be approached as means of influencing the course of history instead of being interpreted within the narrow time limits set by our personal lifetime. For this is the only way, in my opinion, to understand the importance of the venture on behalf of Aristotle University of Thessaloniki to award an honorary doctorate, for the first time globally, to a man with psychiatric experience in recognition of his fight against psychiatric arbitrariness as well as his fight for human rights. These are the moments when questions regarding current issues such as the role of Universities, the role of sciences as well as the role of scientists, emerge. And all these issues should be related of course to the social reality or society that we live in. This period that we are currently going through is considered to be a period of crisis. When we refer to the term crisis today, we mean exclusively an economic crisis. We very rarely refer to or reflect on the level of involvement that the sciences and the main-

* Απομαγνητοφωνημένα Αποσπάσματα, Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Παλαιό Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

**Αναπληρωτής Καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ., e-mail: trella@psy.auth.gr.

* Transcribed Excerpts, Honorary Award, 28.9.2010, Old Building of Philosophy, Aristotle University of Thessaloniki.

**Associate Professor of Clinical Psychology, School of Psychology, A.U.TH., e-mail: trella@psy.auth.gr.

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ. Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

νομική αυτή κρίση εμπλέκονται οι επιστήμες και το κυρίαρχο εδώ και δεκαετίες επιστημονικό παράδειγμα. Κατά πόσο αυτό που αναφέρουμε σαν κυρίαρχο οικονομικό σύστημα αφορά άμεσα τους επιστήμονες και τα πανεπιστήμια. Δηλαδή, η διαπίστωση ότι «τρώμε από τα έτοιμα» ισχύει σήμερα και για τις ίδιες τις επιστήμες, όπου οι επιστήμονες και οι διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι «τρώνε» από την κληρονομιά των προηγούμενων γενεών επιστημόνων ενώ δεν παράγεται νέος επιστημονικός λόγος. Ο επιστημονικός λόγος που αναπαράγεται στα πανεπιστήμια και οι πρακτικές εφαρμογές που προκύπτουν από αυτόν, εγκλωβίζονται αποκλειστικά στην εμπορική του εκμετάλλευση για ανάγκες που καθορίζονται αποκλειστικά από το κυρίαρχο καπιταλιστικό σύστημα.

Είναι λοιπόν ενδιαφέρον να δούμε μέσα από αυτό το πρίσμα ζητήματα που σχετίζονται με όρους επίκαιρους και εύηχους, όπως για παράδειγμα με αυτόν της ‘καινοτομίας’. Κατά πόσο, λοιπόν,

stream —for many decades now— scientific paradigm have within this economic crisis. We hardly wonder whether what we call mainstream economical system should directly concern scientists and universities. By this, I mean that “singing the same old song” is something extremely current for sciences these days, considering the fact that, scientists and various scientific fields “reproduce” theories that they draw from the heritage of previous generations of scientists. At the same time, there is a lack of production of new scientific discourse. The scientific discourse that is produced in universities and the practical applications which result from this are limited in its commercial use exclusively. This use serves needs that are determined exclusively by the capitalistic system.

It would therefore be very interesting to examine issues, within this framework, that are related to current and encouraging terms such as the term “innovation”. We should examine

όροι σαν κι αυτόν τυγχάνουν μιας μονοδιάστατης προσέγγισης αφού είναι γνωστό —όχι μόνο στην ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και στην κοινωνία— ότι όταν μιλάμε για την καινοτομία αναφερόμαστε συνήθως στην επιστημονική εκείνη γνώση, στους κλάδους και τους επιστήμονες που υπηρετούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ανάγκες της οικονομίας της αγοράς ή του κυρίαρχου συστήματος οικονομικής ανάπτυξης. Θα πρέπει λοιπόν να διερωτηθούμε αν υπάρχουν κάποιου είδους καινοτόμες προσεγγίσεις, καινοτόμες δράσεις και καινοτόμες αναζητήσεις, οι οποίες υπερβαίνουν αλλά και ακυρώνουν την αγοραία αυτή αντίληψη περί καινοτομίας. Το Πανεπιστήμιο οφείλει κατά την προσωπική μου άποψη, να συζητήσει δημόσια αυτό το ερώτημα, μέσα και έξω από τα αμφιθέατρα, για να μπορέσουμε να αναδείξουμε το νόημα της αναζήτησης της γνώσης και τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν και οι κοινωνικές επιστήμες, αφού βέβαια δραπετεύσουν από τις τρύπες των αμφιθεάτρων και αναζητήσουν την σύνδεση με την κοινωνία. Έτσι η κρίση, η κρίση των επιστημών, των επιστημόνων και των πανεπιστημίων βρίσκει τον κοινό της τόπο με την κοινωνία και η κρίση των κυρίαρχων παραδειγμάτων μετατρέπεται σε βάση ακύρωσής τους.

Αντί λοιπόν να αναζητούμε μηχανισμούς ελέγχου, μηχανισμούς συμμόρφωσης, απόλυτης τυποποίησης και κατ' επέκταση «μεταρρυθμίσεων» που να εξυπηρετούν αυτούς τους μηχανισμούς, μπορούμε να επινοήσουμε καινούργια πράγματα τα οποία θα μας οδηγήσουν σε νέες δημιουργίες άρα και σε μία ανάταση και δημιουργική έξοδο από τη φτώχεια ενός πανεπιστημίου που υπηρετεί την τυποποιημένη γνώση και την ιδιοτέλεια, προς όφελος του κέρδους και της κερδοσκοπίας.

Παρόμοια ερωτήματα τίθενται και σε άλλους τόπους κατασκευής μηχανισμών ελέγχου, μηχανισμών αποκλεισμού και των επιστημονικών κλάδων που επινοούν αυτούς τους μηχανισμούς και που οδηγούν ή εγκλωβίζουν τους ανθρώπους στη λογική της απόλυτης υποταγής και συμμόρφωσης, σε τόπους που όλοι γνωρίζουμε ως Ψυχιατρεία και Ψυχιατρική.

Πολλοί από τους παρόντες, άτομα με ψυχιατρική εμπειρία, Έλληνες και ξένοι, έχουν βιώσει με

whether these kinds of “terms” are approached in a mono-dimensional way. For it is well known, not only within the academic community but also within society, that when we refer to the term innovation we mean mainly the scientific knowledge spread within different fields and scientists that serve in the best possible way the needs of the market or the needs of the mainstream system of economical development. We should therefore wonder whether there is any kind of innovative approach, action or search that exceeds as well as abolishes this commercial perception of “innovation”. The university, in my opinion, should discuss these issues in public, in and out of the university in order to promote the meaning of “knowledge search” and the role that social sciences can play after they have escaped the confines of a university, and have managed to link themselves with the rest of the community. In this way, the crisis, the crisis of sciences, of scientists and the crisis of universities can find common ground with the community and the crisis of the mainstream paradigms can be transformed into a fertile ground for their abolishment.

So, instead of looking for mechanisms of control, mechanisms of conformity, of complete standardization thus “reforms” that serve these mechanisms, we can invent new things that will lead us to new creations. Therefore, we will accomplish a type of surge, escaping in a creative way from the poverty of a university that serves standardized knowledge and individualism in favour of profit and speculation.

Similar questions are asked in different places where mechanisms of control, of exclusion and the scientific fields that invent these mechanisms, which lead people to a complete subjugation and conformity, are constructed. These places are places that we all know by the name Psychiatric Institutions and Psychiatry.

Many of the people that are present in this room today, people with psychiatric experience, native and foreign, have experienced the consequences of these mechanisms of control and conformity in the worst possible way, into their bodies and into their souls. They have experienced the barbarity of psychiatric arbitrariness

τον χειρότερο και δραματικότερο τρόπο τις επιπτώσεις αυτών των μηχανισμών ελέγχου και της λογικής της συμμόρφωσης στο κορμί και στην ψυχή τους. Έχουν βιώσει τη βαρβαρότητα της Ψυχιατρικής αυθαιρεσίας και την κοινωνική ανοχή αυτής της αυθαιρεσίας. Το ελπιδοφόρο, όμως, μήνυμα είναι ότι μέσα από αυτή τη διαχρονική διένεξη μεταξύ ανθρωπιστικής και μη ανθρωπιστικής σχέσης και συνάντησής μας με τους συνανθρώπους μας που πονούν ψυχικά, οι απαντήσεις δίνονται από τα ίδια τα άτομα, και τα άτομα αυτά θα πρέπει να τα αναγνωρίσουμε σαν συμπολίτες οι οποίοι έχουν ίσα δικαιώματα.

Είναι σημαντικό συνεπώς να δούμε πως θα υπερκεράσουμε τον μονόλογο ημών των ειδικών, όπως αυτός εκφράζεται είτε με τη συμβατική είτε με τη λεγόμενη εναλλακτική του μορφή. Πως δηλαδή δεν θα συρρικνώνουμε τους συνανθρώπους μας σε συμπτώματα, σε διαγνωστικές κατηγορίες και κατ' επέκταση δεν θα τους αντιμετωπίζουμε με τις συμβατικές και βίαιες μεθόδους που όλοι γνωρίζουμε. Κατά πόσο δηλαδή θα παραμορφώνουμε τη συμπεριφορά και τον λόγο τους σε συμπτώματα, για να νομιμοποιούμε και να αναδεικνύουμε έτσι τη δική μας αναγκαιότητα ως ειδικών για τη διαχείρισή τους προς όφελος μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ανάθεσης. Τα ερωτήματα, λοιπόν, που τίθενται αφορούν πρωτίστως εμάς τους ίδιους και κατά πόσο θα κατορθώσουμε να ξεπεράσουμε τον μονόλογό μας, κατά πόσο θα αναγνωρίσουμε την ανεπάρκειά μας να συναντηθούμε σε ισότιμη βάση με υποκείμενα τα οποία πάσχουν ή κατά πόσο θα εμπορευθούμε με διάφορους συμβατικούς ή εναλλακτικούς ακόμα τρόπους την ύπαρξή τους και τον πόνο τους.

Ο Peter Lehmann, ήδη από τη δεκαετία του '70, μας δείχνει, μαζί με τους συνοδοιπόρους του σε διάφορες χώρες, τις προσπάθειές τους και τον αγώνα τους τόσο σε επιστημονικό όσο και σε επίπεδο δράσεων, έναν δρόμο ο οποίος βοηθάει περισσότερο εμάς και όχι μόνον τους ίδιους. Βοηθάει να υπερκεράσουμε και να ακυρώσουμε τον μονόλογό μας. Βοηθάει να ξανασυναντηθούμε με τους συνανθρώπους μας μ' έναν διαφορετικό τρόπο στη βάση των κοινών μας προβλημάτων, των κοινών μας ανησυχιών, των κοινών μας προοπτικών. Άρα λοιπόν ο Peter Lehmann κατά την άποψή μου, έχει συμβάλλει καθοριστικά στην αναζήτηση αυτού του διαφο-

and the tolerance of this arbitrariness on behalf of the society. The hopeful message, however, is that through this diachronic conflict between our humanistic and non humanistic relationship and encounters with our fellow human beings that suffer mentally, the answers are given by those people themselves and should be recognised as fellow citizens that have the same rights as the rest of the people in the society.

It is therefore important to look for methods in which we could overcome our monologue of expertise, as this is expressed in its conventional or in its so called alternative form. To look for ways in which we will stop shrinking our fellow human beings into symptoms, into diagnostic categories so that they will no longer have to deal with the conventional and violent methods with which we are all familiar. Look for ways in which we will stop manipulating their behaviour and their words into symptoms with the aim of legalizing and promoting the necessity of our presence regarding their treatment, serving a certain social entrusting. The questions that are raised are therefore mainly concerning ourselves and the ways in which we will manage to overcome our monologue, to recognize our insufficiency, to meet on an equal basis with the people that suffer or to trade in various conventional or even alternative ways, their existence and their pain.

Peter Lehmann and his fellow wayfarers have been demonstrating to us their efforts and their fights on a scientific level as well as in actions, since the 70's. They have been showing a way that helps us more than it helps them- a way to overcome and abolish our monologue, a way to meet again with our fellow human beings in a different way and on the grounds of our common problems, concerns and potentials. So, Peter Lehman has contributed to a great extent in my opinion, to the search of this alternative discourse, to the abolishment of the monologue and to the development of a dialogue. In this dialogue, the voice of the people with psychiatric experience is no longer a voice of delusions, it is not an interpretation of their words or their voices, but is rather a human existence, with the right to being different, just as we keep and support the same right for ourselves. In this sense,

ρετικού λόγου, στην ακύρωση του μονόλογου και στην ανάπτυξη ενός διαλόγου, όπου ο λόγος των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία δεν είναι πια οι παραληρητικές φωνές, δεν είναι αυτό που χαρακτηρίζεται ως παραλήρημα, δεν είναι ό,τι προκύπτει σαν ερμηνεία είτε του λόγου τους είτε των φωνών τους είτε της συμπεριφοράς τους από εμάς, αλλά είναι ανθρώπινες υπάρξεις με το δικαίωμα της διαφορετικότητάς τους όπως εμείς κρατάμε και υπερασπιζόμαστε για τον εαυτό μας αυτό το δικαίωμα. Με την έννοια αυτή πιστεύω ότι η πράξη του Τμήματος Ψυχολογίας να ανακηρύξει τον Peter Lehmann σε επίτιμο διδάκτορα, αναγνωρίζοντας το επιστημονικό και ανθρωπιστικό του έργο για τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, πέρα από τους συμβολισμούς που αυτή εμπεριέχει, έχει πρακτικές συνέπειες και διαστάσεις, τις οποίες ίσως είναι δύσκολο με όρους του βιολογικού μας χρόνου να αποτιμήσουμε σήμερα.

Ευχαριστώ.

I believe that Aristotle University's decision to honour Peter Lehmann with an honorary doctorate in recognition of his professional and humanistic work for the rights of people with psychiatric experience, apart from being symbolic, has practical consequences and dimensions that we might not fully value or appreciate today in the framework of our personal lifetime.

Thank you.

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ.
Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ	EUROPEAN CONGRESS
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	AGAINST DISCRIMINATION
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ	AND STIGMA
ΓΙΑ ΜΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ	FOR USER
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ	ORIENTED
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΕΝΗ	REFORMS
ΣΤΟ ΧΡΗΣΤΗ ΚΑΙ	IN PSYCHIATRY AND
ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	THE RIGHT
ΓΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ	TO ALTERNATIVES

28 Σεπτεμβρίου – 1 Οκτωβρίου 2010
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

28 September -1 October 2010
Aristotle University of Thessaloniki

Τα Πρακτικά των εργασιών του "Ευρωπαϊκού Συνεδρίου κατά των Διακρίσεων και του Στιγματισμού. Για μία ψυχιατρική μεταρρύθμιση προσανατολισμένη στο χρήστη και για το δικαίωμα για εναλλακτικές λύσεις" εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ομώνυμης πράξης που υλοποιήθηκε από το Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. (Ε.Π. "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" 2007-2013, ΕΣΠΑ). Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο κατά 80% και από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά 20%.

The proceedings of the "European Congress against discrimination and stigma. For user oriented reforms in psychiatry and for the right to alternatives" were published in the framework of the project under the same name, that was undertaken by the Department of Psychology, AUTH (O.P. "Human Resources Development" 2007-2013, NSRF). The project was co-financed by the European Social Fund (at 80%) and the Ministry of Health and Social Solidarity (at 20%).

Ιδιοκτησία
Επιτροπή Ερευνών
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Διευθυντής Έκδοσης
Κώστας Μπαϊρακτάρης

Επιμέλεια Έκδοσης
Παναγιώτα Σταμάτη

Μετάφραση
Αναστασία Ελευθερίου
Μυρτώ Σηφάκη

Εξώφυλλο
Nadezda Romanchuk
Social Rehabilitation Club "Feniks"
St. Petersburg, Russia

Στοιχεία Επικοινωνίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.,
Παλαιό Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής
Πανεπιστημιούπολη, 54124, Θεσσαλονίκη
τηλ.: 2310 997313, fax: 2310 997384
[http:// www.socialexclusion.gr](http://www.socialexclusion.gr)
e-mail: info@socialexclusion.gr

Το τεύχος ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
Διατίθεται και σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση:
www.socialexclusion.gr

Στο πλαίσιο της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών και της διάχυσης της γνώσης επιτρέπεται η υπό διαφορετική μορφή έκδοσης -έντυπης ή ηλεκτρονικής- ανατύπωση, δημοσίευση ή αναπαραγωγή μέρους ή του συνόλου των κειμένων, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

1. να γίνεται ρητή αναφορά στο συγγραφέα
2. να γίνεται ρητή αναφορά στην πηγή προέλευσης
3. να πραγματοποιείται πιστά η διάθεση ή αναπαραγωγή των πληροφοριών

© **ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ Α.Π.Θ. 2010**
ISBN 978-960-88503-5-4

Copyright
Research Committee of
Aristotle University of Thessaloniki

Editor
Kostas Bairaktaris

Editing by
Panagiota Stamati

Translation by
Anastasia Melia Eleftheriou
Mirto Sifaki

Cover by
Nadezda Romanchuk
Social Rehabilitation Club "Feniks"
St. Petersburg, Russia

Contact Details
Aristotle University of Thessaloniki
Department of Psychology, AUTH,
Old Building of Philosophy School
University campus, 54124, Thessaloniki
tel: 2310 997313, fax: 2310 997384
[http:// www.socialexclusion.gr](http://www.socialexclusion.gr)
e-mail: info@socialexclusion.gr

This issue is DISTRIBUTED FOR FREE
It is also available in the web address:
www.socialexclusion.gr

In the context of free distribution of ideas and spread of knowledge, the reprint of this text in a different form of publish- may this be printed or digital-, the republish or reproduction of parts or of the whole of these texts, are permitted under the following conditions:
1. The writer is acknowledged
2. The source is acknowledged
3. The distribution or reproduction of information is strict and is not submitted to any changes

© **Research Committee of**
Aristotle University of Thessaloniki 2010
ISBN 978-960-88503-5-4